

Lớp Phật Pháp Buddhaddhamma

Môn học: PĀLI PHÁP CÚ

Bài học ngày 26.6.2022

II. Phẩm Không Dể Duôi _ Kệ số 10

Duyên sự:

Bài kệ này được đức Phật thuyết tại Kūṭāgārasālā gần thành Vesālī, do câu chuyện thiên Chủ Đế Thích.

Ở Vesālī có vị vương tử Liccavī tên là Mahāli.

Vương tử Mahāli đến nghe pháp, nghe đức Phật ca ngợi uy lực của Thiên chủ Đế thích (*sakkadevinda*), bèn bạch hỏi đức Phật về nghiệp lành mà đức Đế Thích nay có uy lực lớn.

Đức Phật đã thuyết cho vương tử Mahāli nghe công hạnh của đức Đế Thích trong kiếp quá khứ đã chuyên cần thực hành nên được địa vị thiên chủ (*Devānamindo*).

Quá khứ, tiền thân đức Đế Thích là một thanh niên tên Magha làm trưởng nhóm thanh niên có 32 người, chuyên cần làm các thiện sự lợi tha như bắt cầu, bồi lộ, bố thí, chẩn bần ..v.v.. Riêng về thanh niên Magha có bảy công hạnh thực hành suốt đời là:

1. Suốt đời phụng dưỡng mẹ cha
2. Suốt đời cung kính bậc trưởng thượng
3. Suốt đời nói lời dịu ngọt
4. Suốt đời không nói đâm thọc
5. Suốt đời xả tài bố thí, không keo kiết
6. Suốt đời nói chân thật
7. Suốt đời không có sân giận

Cũng do tiền kiếp là thanh niên Magha chuyên cần hành thiện, nên sanh làm thiên chủ Đế Thích còn có biệt danh là Maghavā.

Nhờ chuyên cần hành thiện đồng tâm hiệp lực ở kiếp đó mà nhóm 33 thanh niên sau khi mệnh chung đồng sanh vào cõi trời, Magha làm thiên chủ, 32 người bạn sanh làm 32 vị thiên tử có quyền lực trong cõi ấy. Lý do đó cõi trời này có tên là Tettimsā hay Tāvatiṃsa (cõi Tam thập tam thiên, tàu âm là Đạo Lợi thiên).

Giải xong tiền nghiệp của đức Đế Thích, bậc Đạo Sư đã thuyết bài kệ: “*Appamādena maghavā devānaṃ seṭṭhatam gato*, Maghavā chuyên cần đạt ngôi vị thiên chủ ..v.v..”.

Khi bài kệ chấm dứt, vương tử Mahāli Licchavī đắc quả Dự lưu, hội chúng có mặt tại đây cũng được lợi ích thính pháp.

*

Chánh văn: **Appamādena maghavā
devānaṃ seṭṭhatam gato
appamādaṃ pasamsanti
pamādo garahito sadā.**

(dhp 30)

*

Thích văn:

appamādena [sở dụng cách số ít của danh từ hợp thể **appamāda** (na + appamāda)] bằng sự không để duôi, với sự chuyên cần.

maghavā [chủ cách số ít nam tính của tính từ **maghavantu**] một tên gọi khác của thiên chủ Đế Thích.

devānaṃ [sở thuộc cách số nhiều của danh từ nam tính **deva**] của chư thiên, của các vị trời.

seṭṭhatam [đổi cách số ít của danh từ nữ tính **seṭṭhalā** (seṭṭha + tā)] địa vị cao cả, vị trí lãnh đạo, ngôi vị tối tôn.

gato [chủ cách số ít của tính từ **gata**, quá khứ phân từ của động từ **gacchati** (√gam + ta)] đã đi đến, đã đạt tới.

appamādaṃ [đổi cách số ít của danh từ hợp thể **appamāda** (na + pamāda)]

pasamsanti [thì hiện tại ngôi III số nhiều của động từ **pasamsati** (pa + √sams + a)] ca tụng, khen ngợi, tán thán.

pamādo [chủ cách số ít của danh từ nam tính **pamāda**] sự dễ dãi, sự buông lung.

garahito [chủ cách số ít của tính từ **garahita**, quá khứ phân từ của động từ **garahati**] bị khiển trách, bị quở mắng.

sadā [trạng từ] luôn luôn, thường xuyên.

*

Viết văn: Magha không dễ dãi
đạt ngôi vị thiên chủ
không dễ dãi, được khen
dễ dãi, thường bị trách.

(pc 30)

*

Chuyển văn:

*Maghavā appamādena devānaṃ seṭṭhataṃ gato appamādaṃ pasamsanti
pamādo sadā garahito.*

Maghavā đạt đến ngôi tôn chủ của chư thiên nhờ không dễ dãi. Sự chuyên cần luôn được tán thán, sự dễ dãi luôn bị khiển trách.

*

Lý giải:

Hai câu đầu của bài kệ này đức Phật nhắc đến đức trời Đế Thích Maghavā nhờ hạnh không dễ dãi trong quá khứ, kiếp làm người thanh niên Magha chuyên cần làm các thiện pháp không xao lãng, nên đạt tới địa vị tôn chủ giữa các thiên tiên.

Hai câu sau của bài kệ này đức Phật nhân đó nói đến thành quả của thiên chủ Đế Thích Ngài nhấn mạnh hai lối sống, một là được khen, một là bị chê.

Các bậc trí ở đời thường khen ngợi hạnh không dễ duôi giải đãi, vì sự không dễ duôi trong thiện pháp sẽ đem lại vinh quang và phúc lạc cho chúng sanh.

Còn cách sống dễ duôi xao lãng, luôn bị bậc trí chê trách, bởi sự dễ duôi trong các thiện pháp sẽ làm cho chúng sanh mất hạnh phúc, rơi vào bất hạnh.

Biên soạn giáo trình: Tỳ khưu Tuệ Siêu